

Lunds universitet
Statsvetenskapliga Institutionen

SVT 004
ht. 2005
Handledare: Anders Sannerstedt

Den demokratiska konsolideringen i delade samhällen – fallet Makedonien

*En studie om Makedoniens demokratiska utveckling efter den väpnade konflikten
år 2001*

Lena Stankoska

Abstract

The consociational democracy model in Macedonia, which came out from a war crisis and a peace agreement from 2001, in addition, putting an end to the violent conflict, actually admits the division of the society along the ethnic lines.

Paradoxically, there is an attempt to bridge the ethnic gap with this model. As a result, the consociational democracy model holds solutions that can be abused if somebody misuses its power and desires to disintegrate the country. The future development depends therefore on the moderate attitude of the citizens, and first and foremost, on the political elites and their commitment to the values of democracy and human rights instead of their nationalistic goals. Furthermore, the present democratic consolidation in Macedonia is established on the execution of the peace agreement and the improved effectiveness of the institutions. This means that the positive effects of the consociational democracy model can only be obtained if the political engineering is put into practice in an adequate institutional environment that respects the values and principles that are commonly accepted in a modern political community.

Keywords: Macedonia, ethnically divided society, Ohrid peace agreement, consociational democracy model, democratic consolidation

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Metod och material	6
1.3 Teoretiskt ramverk	6
1.4 Disposition	7
1.5 Avgränsningar	8
2 TEORETISKT RAMVERK	9
2.1 Ett djupt delat samhälle definieras	9
2.2 Arndt Lijpharts teori om consociationalism	9
2.2.1 Konceptet bred samlingsregering	10
2.2.2 Konceptet gruppautonomi	10
2.2.3 Konceptet proportionalitet	11
2.2.4 Konceptet rätten till veto	11
2.2.5 Gynnande förhållande	12
2.2.6 Kritik mot consociational democracy	12
3 MAKEDONIEN – EN FALLSTUDIE	15
3.1 Makedonien – ett etniskt delat samhälle	15
3.1.1 Klyvningens historiska bakgrund	16
3.2 Tidiga försök till att lösa problemen	17
3.3 Den politiska transitionen	18
3.3.1 Fredsavtalet	19
3.3.2 Det internationella samfundets inflyttande	20
3.4 Den regionala instabilitetens inverkan	20
3.4.1 Den organiserade brottsligheten	21
4 ANALYS	22
4.1 Den politiska eliten	22
4.2 The consociational instruments	24
4.3 Ett etniskt delat samhälle	25
4.4 EU: s roll	26
5 DISKUSSION	27
REFERENSER	30
BILAGA	32

1 Inledning

Sedan slutet av 1900-talet har det inomstatliga våldet och den nationella desintegreringen blivit ett av de mest komplicerade problemen som forskare och erfarna inom området har varit ställda inför. På senare tid har den internationella nyhetsförmedlingen kastat ljus på ett antal djupt delade eller plurala samhällen, bland dem som varit mest framträdande är Bosnien, Sri Lanka, Rwanda, Nordirland, och Libanon. De subnationella gruppernas identitet har visat sig vara hårdig i jämförelse med den nationella identiteten och har en förmåga att finnas kvar i många regioner trots framfarten av starka sociala och ekonomiska krafter. Överraskande har också varit att spridningen och populariteten av västerländska idéer, institutioner och värderingar i många länder inte kunnat urholka gruppsspecifika traditionella band (Seaver, 2000: 247-248).

En vansklig fråga som samhällsforskare och beslutsfattare försöker lösa är hur man ska få till stånd stabila demokratier i delade samhällen. Det har blivit en viktig prioritet att reducera det inomstatliga våldet genom att skapa stabila regioner av något slag. Konstitutions- och demokratiutformning har blivit en målsättning inspirerad i hög grad av de liberala demokratiernas anseende för att ha det mest legitima politiska system. Liberala demokratier erbjuder sina medborgare den bredaste möjligheten till ett politiskt deltagande men även ett välfungerande rättsväsende, garantier för civila rättigheter samt förser stater med institutioner och normer för konfliktshantering. Problemen med uppförandet av demokratiska regimer i djupt delade samhällen kompliceras dessutom av många gruppers överstatliga natur. Risken med en sådan beskaffenhet är att det sker en omvandling av inhemska politiska problem till regionala kriser där flera stater inblandas såsom det skett för kurder, serber, albaner etc. (*ibid.*).

År 2001 undertecknades efter flera månaders våldsamma oroligheter ett avtal om fred mellan den albanska separatist rörelsen och den makedonska regeringen. Makedonien är ett av många etniskt delade samhällen som vittnar om en sammanstötning mellan två skilda etniska grupper, båda existerar inom samma land men strävar om två olika samhällen. Emellertid har problemen i Makedonien fallit i skymundan jämfört med andra kända delade samhällen.

Spänningen mellan albanerna och makedonierna bottnar långt bak i tiden och en rad olika händelser under historiens gång kan tillskrivas betydelse. Problemen kompliceras ytterligare av den regionala instabiliteten med Kosovo och den stora geografiska spridningen av dessa två grupper. Allt sedan självständigheten år 1991 har splittringen successivt intensifierats och utvecklade sig år 2001 till en väpnad konflikt som sedermera ledde till att konstitutionen i Makedonien ändrades. Splittringen har varit geografiskt koncentrerad i landets nordvästra enklaver som delvis historiskt varit albanskt befolkade. Albanernas mål är att återupprätta en ny stat som förenar samtliga albanskt befolkade landområden i Västra Balkan¹.

Det är emellertid långt ifrån säkerställt ifall ändringen av konstitutionen som lett till en politisk maktindelning mellan de två största etniska grupperna

¹ En del av den albanska politiska eliten i Makedonien har frångått denna retorik sedan år 2001.

kommer att ge en stabil ordning. Makedonien som fall möjliggör en närmare granskning av olika samhällselement som har en inverkan på den nya demokratiska styrningsformens förmåga att utveckla en varaktig demokrati.

1.1 Syfte & frågeställning

Undertecknandet av fredsavtalet år 2001 har i stort sätt förändrat Makedoniens konstitutionella ramverk. Det ursprungliga ramverket var av typen ”westminister/majoritetsdemokrati” och kom till år 1991 med Makedoniens självständighet. Den gamla konstitutionen gynnade majoriteten etniska makedonier och har sedan år 2001 övergivits som en följd av chocken efter den väpnade konflikten och påtryckningar från det internationella samfundet. Som ett resultat har en ny modell utformats och har sin bas i Lijpharts teori om ”power-sharing” även känd för consociational democracy model. Meningen med ett sådant system är att skapa en mellanetnisk fred, större säkerhet och stabilitet i landet.

Förutsättningen för att kunna framgångsrikt utvinna power-sharing modellens² stabiliserande influenser är att det nya konstitutionella ramverket implementeras i en lämplig institutionell miljö, där principer och värderingar för en välfungerande politik respekteras. I Makedonien är dock demokratin på många nivåer bristfällig, vilket återspeglas bland annat i den albanska minoritetens otillräckliga integrering men även i institutionernas bristfälliga effektivitet. Därutöver finns en hög arbetslöshet, stegrande fattigdom, svag offentlig sektor och rättsväsende. Korruptionen är dessutom omfattande inom samtliga samhällsskick och det finns en generell frånvaro av mänskliga rättigheter. Dessa problem klargör det makedonska systemets bristande förmåga i att hantera samhällets grundläggande problem. I och med det kan systemet i Makedonien ha en inneboende förmåga att återigen alstra missnöje bland samtliga etniska grupper.

Mot bakgrund av de problem som omger etniskt delade länders förmåga att bygga upp stabila och välfungerande demokratier är uppsatsens mål att se närmare på Makedoniens utveckling efter det korta krigsutbrottet år 2001 som ledde till att konstitutionen förändrades. Ett annat mål är även att kasta ljus över detta delade land som har fallit i skymundan jämfört med andra kända konflikter. En frågeställning blir vägledande och avgränsande för uppsatsen:

- Vilka stödande och urholkande element finns det som kan förstärka eller begränsa de consociational specifika grundprincipernas förmåga att åstadkomma goda framsteg med avseende på större säkerhet och stabilitet i Makedonien?

Vad som gör fallet Makedonien intressant att undersöka grundar sig på antagandet om delade samhällens väldiga svårigheter i utformningen av en stabil och välfungerande demokrati och att Makedonien i detta ögonblick befinner sig i en

² även kallad för teorin om consociationalism, båda termer kommer att användas.

inledningsfas med en ny konstitutionell styrningsform baserad på consociationalism.

Min främsta ambition med uppsatsen är att öka intresset för Makedoniens utveckling efter de etniska oroligheterna och vad systemskiftet från år 2001 har inneburit för detta land, samt bidra till diskussionen i diskursen om möjligheten att få till stånd en stabil demokrati i ett djupt delat samhälle.

För att svara på denna frågeställning kommer endast grundläggande element som kan relateras till Lijpharts teori att beröras för att få en verkningsfull ”consociationalism” i etniskt delade stater (se kapitel 2).

1.2 Metod & material

Uppsatsens metodologiska underlag baseras på en kvalitativ empirisk fallstudie, syftet med en sådan fallstudie är att öka förståelsen för de problem som är typiska för ett lands politiska system. Fallstudien är lämplig då syftet är att beskriva och förklara det politiska systemet (Yin 1989: 23). Valet av fallstudie som metod motiveras med två argument, för det första ger denna metod en möjlighet att genomföra en grundlig beskrivning på samma gång som den utgör en avgränsning för uppsatsen. För det andra har jag inte som syfte att framställa generaliseringar med uppsatsen, även om detta betraktas som en svaghet för metoden ifråga, utan snarare är min önskan att öka förståelsen för fallet Makedonien.

I denna uppsats har jag uteslutande använt mig av sekundärmaterial. Primärmaterial hade höjt uppsatsens kvalitet men har exkluderats. För att hitta information till uppsatsen har jag använt böcker, artiklar, och information från Internet. För att komma ifrån problemet med vinklade källor har materialet granskats kritiskt. Detta är ett stort problem inte minst när det gäller Makedonien. Informationen som finns om Makedonien är ganska homogen, även om det finns olika approach och val av metod är synen på de exjugoslaviska länderna likartad. De assisterande organisationerna på Balkan såsom EU har ett förhållningssätt som generellt är enkelspårigt och gärna okritiskt. Att litteraturen från dessa organisationer är alltför intetsägande har lett till att jag har valt att inte lägga alltför mycket vikt vid dessa. Det saknas ofta diskussioner t ex i rapporter från EU om hur den faktiska situationen är i Makedonien, de befintliga säkerhetsproblemen tonas generellt ner eftersom organisationerna mycket sällan vill medge misslyckanden eller riskerna med sina egna insatser. Därför har ett stort antal artiklar från lokal forskare samt forskare med en kritisk hållning behandlats. För att underlätta granskningen har jag så mycket som det varit möjligt gått efter de fyra välbekanta reglerna för att granska sanningshalten i materialet: äkthet, oberoende, samtidighet och tendens (Esaiasson et al,2004: 304).

1.3 Teoretiskt ramverk

Inom studiefältet för delade samhällen och konstitutionsutformning är man generellt överens om att en djup inomstatlig delning utgör problem för ett lands

demokrati. Följderna kan bli att det blir mer problematiskt att införa och upprätthålla en demokratisk styrningsform i heterogena länder än i homogena. Man är även överens om att problemen med etniska delningar eller andra djupa uppdelningar är större i länder som ännu inte övergått till ett demokratiskt system eller är fullt ut demokratiska jämfört med väletablerade demokratier. Sådana delningar utgör stora hinder för demokratiseringen av ett land.

På senare tid har Lijpharts modell om power-sharing/consociationalism förespråkats av olika västerländska deltagare³ för att vara en generell metod för att generera fred i oroshärdar runtom i världen. Dessa oroshärdar utmärks ofta av för att vara djupt delade samhällen. Det finns mycket som är intuitivt lockande med power-sharing och det är inte någon överraskning att modellen ofta vid ett postkonfliktstadium har förslagits som en lämpbar styrningsform. Vid det tillfället då samtliga grupper förses med en bit av makten och tillgången till de statliga resurserna, bör de stridande grupperna finna åtminstone i teorin mindre underlag att föra krig över.

Uppsatsens teoretiska underlag tar sin utgångspunkt i den problematik som karaktäriserar djupt delade samhällen i relation till demokratiutvecklingen. Det bör framhävas att Lijpharts teori om power-sharing har sitt ursprung i hans hårt kritiserade teori om ”consociational democracy”. Eftersom man i Makedoniens fall infört inslag från den äldre teorin behandlas främst denna i uppsatsen vilken överlappar i stora drag den nyare utformningen.

Följaktligen blir ett antal koncept centrala för uppsatsen från Lijpharts teori. Teorin om consociationalism utmärks av att den delar fyra generella drag eller pelare. För det första, måste politiska eliter som representerar alla viktiga segment av ett samhälle med en hög mångfald få delta i någon bred beslutsfattande samlingsregering. För det andra måste det finnas rätt till veto som tillåter eliter från minoritetsgrupper att uttrycka tvivel mot majoriteters ramponerande beslut. Det tredje, proportionallitet måste bli en standardprincip vid politisk representation, tillsättning av tjänster i den statliga sektorn, allokeringen av statliga medel m.m. Den sista pelaren enligt Lijphart är att varje segmentgrupp måste tillåtas att styra sina egna interna angelägenheter genom gruppautonomi. Grundidén med Lijpharts teori är att det möjliggörs för eliterna gynnsamma förhållanden som ska kunna uppmuntra till ett samarbete.

1.3 Disposition

Uppsatsen kommer att presenteras enligt följande ordning, i kapitel två ges en redogörelse över uppsatsens valda teori inklusive begreppsdefinitioner. I kapitel tre redovisas uppsatsens empiri i form av en fallstudie. Det empiriska underlaget som presenteras i detta kapitel kommer att ha en koppling till Lijpharts teori om consociationalism. Sedermera kommer i kapitel fyra empirin och teorin att integreras samman i en analys med syfte om att förklara fallet Makedonien inom

³ USA, EU m. fl.

ramen för uppsatsens centrala frågeställning. Till sist presenteras i kapitel fem en sammanfattning och diskussion för att ge en lämplig avslutning.

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen har avgränsningar, det betyder att studien inte strävar efter att försöka förklara eller beskriva samtliga möjliga omständigheter som omger den etniska splittringen, utan endast sakförhållanden och svårigheter som har en särskild förbindelse till det nya demokratiska systemet.

Visserligen fungera även den valda teorin och det empiriska underlaget som en avgränsning, närmare bestämt att valet av empiri och teori leder till en mer inträngande behandling av endast vissa aspekter.

Uppsatsen kommer även att begränsas tidsmässigt, främst det senaste decenniets utveckling berörs i uppsatsen på grund av brist på utrymme.

2 Teoretiskt ramverk

Uppsatsens teoretiska underlag presenteras i detta kapitel, avsikten är att klargöra ett lands demokratiska konsolideringsprocess som är analogt med grundprinciperna för consociationalism. Till att börja med kommer det centrala begreppet *djupt delade samhällen* att definieras. Därefter kommer en grundläggande presentation av Lijpharts teori om *consociationalism*. En modell som antas möjliggör samarbete mellan olika grupper och därmed ger till resultat en inomstatlig stabilitet.

2.1 Ett djupt delat samhälle definieras

Eftersom multietniska länders interna dynamik utgörs i hög grad av någon form av klyvning mellan olika grupper som interagerar inom samma samhälle, är det av stor vikt att presentera en definition för vad som menas med ett fragmenterat, ett pluralt, ett djupt delat eller segmenterat samhälle.

Ett sätt att förstå detta begrepp är att använda sig av Lijpharts begreppsförklaring, han lägger fram fyra kriterier för definitionen av ett pluralt samhälle: (1) ett segment måste vara enkelt att identifiera; (2) det måste vara enkelt att exakt mäta storleken för varje segment; (3) gränslinjerna mellan segmenten och mellan de politiska, sociala och ekonomiska organisationerna måste passa ihop med varandra och (4) de segmentinriktade politiska partierna måste erbjuda stabil väljarstöd från sitt respektive segment. Lijphart framhäver dock att en sådan idealtyp för ett segmentalt samhälle inte finns i verkligheten, istället ska man genom dessa riktlinjer mäta graden av pluralism över ett samhälles delning (Lijphart 1981: 356).

2.2 Arendt Lijpharts teori om consociationalism

Arendt Lijpharts teori om consociationalism och dess rekommendationer för att uppnå stabilitet i djupt delade samhällen kan sammanfattas i en grundform som består av en trestegsprocess (se Bilaga A). Det första steget handlar om idén om att det krävs samarbete på elitnivå mellan de olika grupperna/segmenten som sedermera ger upphov till en demokratiform präglad av power-sharing. Lijphart definierar consociational democracy genom fyra grundförutsättningar eller pelare: en bred samlingsregering, autonomi för de olika segmenten i ett samhälle, överrepresentation av minoriteterna och rätten till veto. Det andra steget innebär att consociational theory leder till en högre nivå av elitsamarbete förstärkt av en

politisk säkerhet åt de mindre segmenten i ett samhälle. Det tredje steget går ut på att denna högre nivå av elitsamarbete leder till fred.

Det är viktigt att notera att Lijphart aldrig grundar denna teoriform explicit, utan den är istället tagen från hans frekventa hänvisningar till elitsamarbete och från specifika antaganden som han gör med tillämpning av teorin på djupt delade samhällen. Lijpharts ursprungliga teori var baserad utifrån en analys av delade länder med stabila demokratier såsom Nederländerna, Belgien, Schweiz och som sedermera gav upphov till hans fyra grundförutsättningar eller pelare som leder till fred (Lijphart 1977: 48).

Teorin har undergått stora förändringar sedan slutet på sextio-talet då den först introducerades, från att teorin vid det skedet ha kallats för ”consociational theory” till att den i dag kallas för power-sharing. En del ändringar har gjorts i hans formuleringar, vissa teoretiska koncept som utformades inledningsvis har i dag avlägsnats eller modifierats om. I den senaste teorimodifieringen fokuserar han främst på två nyckelelement: power-sharing och gruppautonomi. I mitt resonemang som följer framhävs en äldre modell, koncept som var viktiga i den äldre har avlägsnats eller tonats ner i den nyare modellen, ex. rätten till veto som avlägsnats helt.

2.2.1 Konceptet bred samlingsregering

Den första och viktigaste förutsättningen eller pelaren är formeringen av en bred samlingsregering där politiska ledare inkluderas från samtliga viktiga segment eller grupper i ett pluralt samhälle (*ibid.*: 25). Lijphart bedömer att en idealform är att ledare från alla segment deltar proportionellt i en bred samlingsregering inom ett parlamentariskt system. Principen om en bred samlingsregering är genomförbar även genom ett stort råd med en rådgivande funktion eller ett presidentstyre med en president vars makt är mycket begränsad och om så möjligt vald av parlamentet. Den viktigaste karaktärsbeskrivningen är inte den exakta formen av en bred samlingsregering, det vill säga valet av politiskt arrangemang är inte av betydelse jämfört med deltagandet av ledare från samtliga viktiga segment i styrningen av ett pluralt samhälle (*ibid.*: 31).

Enligt Lijphart har eliternas samarbete med utformningen av en bred samlingsregering sin grund i deras insikt om risken för våld som ett delat samhälle kan föra med sig, vilket leder till att de fattar medvetna och rationella beslut för att åstadkomma en stabilisering (*ibid.*: 14). Framgången med formeringen av en bred samlingsregering är emellertid avhängig av att eliter från olika segment arbetar tillsammans.

2.2.2 Konceptet gruppautonomi

Den andra av de fyra pelarna som är nära relaterad till idén om bred samlingsregering är konceptet gruppautonomi. Grundidén handlar om att ge så mycket makt så möjligt åt de olika sektorerna i ett samhälle, varje segmentgrupp måste tillåtas styra sina egna interna angelägenheter utan att ha en hämmande inverkan på möjligheten om göra breda kompromiser på elitnivå. Gruppautonomi kan ta sig i uttryck genom att ge vissa segment maktbefogenheter över sina egna utbildningssystem eller kulturella institutioner oberoende av om styret är baserat

etniskt, religiöst eller kulturellt. Autonomi kan även inordnas i form av federalism. Detta är lämpligt i fall då det finns en geografisk koncentrerings av de olika grupperna. Generellt förespråkas en relativ decentralisering och att stater och provinser är små i storlek dels för att se till att varje enklav blir relativt homogen och dels för att hindra att stora stater dominerar på en federalnivå (*ibid.*: 43).

Denna rekommendation är inte möjlig i fall där det inte förekommer en geografisk koncentrerings. I sådana situationer förslår Lijphart användningen av en kulturell federalism genom ”principen om individualitet” utvecklad av Otto Bauer (1907) och Karl Renner (1918) för hanteringen av de nationella problemen i det Österrike-ungerska imperiet. Idén går ut på att ge medborgare rätten till en etnisk identitet och tillåter dem frivilligt gå med i oberoende kulturella eller etniska organisationer.

Bakom idén om gruppautonomi finns antagandet om att ”goda sociala stängsel skapar goda politiska grannar” (Lijphart 1971: 11). Ju mer de olika segmenten är åtskilda i ett samhälle, desto mindre sannolikt blir det att det uppkommer en konflikt. Lijphart anser att segmentala klyvningar bör bli tillståndda och bekräftade samt att segmenten tillåts autonomt medverka i utvecklingen av en stabil demokrati (Lijphart 1977: 42). Därmed drar Lijphart en distinktion mellan elit och övriga medborgare och att stabilitet har en större chans att bli varaktig om samverkan på lägre nivåer avskräcks eller åtminstone inte påtvingas.

2.2.3 Konceptet proportionalitetsprincipen

Den tredje nödvändiga förutsättningen för en demokrati grundad på consociationalism är principen om proportionalitet. Grundtanken rör sig om att proportionalitet måste bli en standardprincip vid politisk representation, tillsättning av tjänster inom den statliga sektorn, allokering av statliga medel för att stärka den politiska säkerheten och därmed elitsamarbetet. Proportionalitetsprincipen har ersatts i speciella fall av alternativ som överrepresentation av minoriteter eller paritet i djupt delade samhällen. I samhällen där det finns en misstro gentemot majoriteten och en rädsla för att fullständigt köras över kommer proportionalitetsprincipen inte att bidra till en betydelsefull politisk säkerhet (*ibid.*: 41).

Proportionalitet och anammandet av en överrepresentation för minoriteter eller paritet innehar två huvudfunktioner. För det första att ställa till förfogande en tydlig möjlighet för allokering av statliga medel och tillsättning av statliga tjänster. Denna princip tillåter därmed en regering att undvika alla besvärliga beslut som kan hota dess stabilitet. För det andra kan proportionalitetsprincipen och dess alternativ hjälpa till att säkra deltagandet av alla segment i en regering (*ibid.*: 38-9). Med principen om proportionalitet blir alla sektorerna försedda proportionellt med den politiska makten. Medan med en överrepresentation för minoriteterna blir varje sektor försedd med en tillräcklig förmåga att påverka för att få en acceptabel balans i fråga om politisk säkerhet.

2.2.4 Konceptet om rätten till veto

Den fjärde nödvändiga pelaren för att uppnå en framgångsrik demokrati är rätten till veto för minoriteterna. Lijphart framställer denna rätt för att vara

minoriteternas främsta instrument för att kunna skydda sina viktiga intressen (Lijphart 1990: 495). Rätten till veto tillåter eliter från grupper som är i mindretal att uttrycka tvivel mot oacceptabla politiska beslut som går emot dessa grupper och därmed provocerar dem till att lämna regeringen. Lijphart medger att risken med vetorätten är att denna möjlighet används alltför ofta och därmed kommer att förlama beslutsfattandet. Men anser ändå att säkerheten som rätten till veto tillhandahåller minoriteterna avlägsnar de starkaste motiven till att missbruka denna möjlighet. Principen om rätten till veto behöver inte formellt erkännas i konstitutionen, utan kan istället vara en informell och oskriven regel (Lijphart 1977: 37-38). I vilket fall som helst är det viktigaste med vetorätten den politiska säkerheten som kan utvinnas för minoriteterna.

2.2.5 Gynnande förhållande

De fyra nödvändiga pelarna är de mest grundläggande och explicita teoretiska enheterna för att uppnå en demokrati grundad på consociationalism. Förutom dessa hänvisar Lijphart till andra gynnande förhållande för processen om att övergå från ett tillstånd av djup delning till ett tillstånd av fred. Dessa förhållande är *politisk säkerhet, elitsamarbete och ett systems rimliga förmåga till att möta kraven*. Politisk säkerhet kan förstås som ett resultat av de fyra nödvändiga pelarna och dämpar oror bland de mindre segmenten, för att därefter tillåta dem till att samarbeta för fred (*ibid.*: 30-31, 37).

Elitsamarbete är ett viktigt element i Lijpharts teori, han betonar att valet av politiskt arrangemang inte är i betydelse jämfört med samarbete på elitnivå för styrningen av ett pluralt samhälle (Lijphart 1971: 10). Samarbete på elitnivå måste existera och är en förutsättning för formeringen av en bred samlingsregering. Men utan en bred samlingsregering kan detta samarbete inte fortgå tillräckligt länge då denna förser de små segmenten med en tillräcklig politisk säkerhet som kan garantera fred. Därmed måste en åtskillnad göras mellan ett elitsamarbete som äger rum innan formeringen av en bred samlingsregering och ett elitsamarbete som inträffar i efterskedet. Den första fasen möjliggör formeringen av en bred samlingsregering. Den andra fasen utmärks av ett ökat samarbete gynnad av denna breda samlingsregering som leder till fred. Elitsamarbetet måste bli katalyserat av de teoretiska arrangemangen och sedermera stärkt av den politiska säkerheten som dessa arrangemang förser de små segmenten med (se Bilaga A).

Det sista förhållandet är av stor vikt för teorins framgång nämligen att ett system ska om inte annat ha en måttlig förmåga till att möta de grundläggande kraven som presenteras för att kunna framgångsrikt implementera de teoretiska pelarna. I avsaknad av en adekvat institutionell miljö kan de teoretiska grundprinciperna inte bidra till en verkningsfull och långvarig demokratisk styrningsform (Lijphart, 1999).

2.2.6 Kritik mot consociational democracy

Ändamålet med teorin är stabilitet, men endast om ledarna för de olika segmenten samarbetar och om deras anhängare tillåter dem att samarbeta, detta är den förväntade följden. Likväl kan det finnas andra ofrivilliga konsekvenser. Lijphart varnar själv över att modellen under en kort sikt kan leda till en försämrad

handlingskraft och effektivitet. Eliternas förhandlande inom breda samlingsregeringar kommer att sakta ner beslutsfattandet, i likhet kommer även tillämpningen av proportionalitetsprincipen inom den statliga sektorn att gå emot tillsättning av tjänster utifrån meriter. Även införandet av en segmentalautonomi leder till en multiplicering av olika förvaltningsorgan och myndigheter, dessa problem är de största enligt Lijphart med consociational theory (Lijphart 1977: 50-51). I relation till dessa problem har även karaktären av den politiska agendan betydelse för den politiska effektiviteten. Om agendan domineras av politiska frågor som berör distribution kommer en anordning som proportionalitetsprincipen att fungera effektivt. Men om agendan består för det mesta av känslöbetonade ja/nej eller svart/vita frågor är risken stor för att en immobilisering uppstår då meningen med modellen är att undgå nollsummebeslut (Lijphart 1999: 258-274).

Orsaken till eliternas samarbete enligt Lijphart är att politiska ledare på en individnivå är motiverade av att vilja hindra ett gemensamt sönderfall. Enligt kritiker är denna formulering inte sakenligt motiverad. Det stora spørsmålet är varför majoriteternas ledare som har en möjlighet att vinna all politisk makt i en majoritetsdemokrati ska avstå och överlämna en del till minoriteternas ledare? För att förhindra en definitiv upplösning krävs det ett politiskt handlande som är baserat utifrån ett mycket längre tidsperspektiv än vad de politiska ledarna är anlitade under. Kritiker menar att huvudintresset för politiska representanter på en individnivå och under den korta tiden som politiker är vid makten ofta är att komma till makten för sin egna personliga vinning (Horowitz 2002: 20, Spears 2002: 127-129, Tull & Mehler 2005: 393-395).

I frånvaro av en politisk opposition har vissa kritiker även refererat till Lijpharts demokrati för att vara en consociationell oligarki eller en elitistisk konspiration (Huntington 1981: 14).

En mer allvarlig konsekvens med power-sharing är att en sådan demokrati kan förstärka istället för att dämpa inomsamhälliga spänningar. Bland annat argumenteras i en studie över att Nederländerna blev ett mer delat samhälle efter att power-sharing mekanismer infördes år 1917 (Daalder 1974: 604-21). Andra studier ger stöd åt power-sharing anordningars förmåga att materialisera istället för att försöka utradera de befintliga åtskillnaderna detta med hänvisning till Libanons kollaps. Den kända schismen som hade byggts in i systemet producerade en hög nivå av fientlighet som kulminerade i inbördeskriget år 1975 (Hudson 1987: 54-74). Risken med modellen är att friktionen ökar i plurala samhällen, för att åtskilliga socioekonomiska problem blir ignorerade enbart för att undvika mellanetniska konflikter. Avpolitiseringsen av seriösa problem gör den beslutsfattandeapparaten immobile, något som även Lijphart håller med om. När seriösa policyrelaterade problem blir ignorerade och därmed inte lösta av ett lands byråkratiska maskineri ökar frustrationen bland medborgare som begär förändringar eller reformer, vilket i sin tur kan leda till protester och i vissa fall våld.

Införandet av en kulturellautonomi står inför ett annat slags problem. Man antar enligt Lijpharts teori att olika grupper blir förnöjda med möjligheten om att ta ansvar för sina egna interna angelägenheter och att detta kommer att

bidra till en stabil demokrati. Verkligheten är oftast en annan för etniskt delade samhällen. Kulturella frågor såsom bestämmandet av ett officiellt språk och religion är vanligtvis konfliktalstrande. Detta gäller även utbildningsfrågor som att ge ett officiellt erkännande av olika utbildningsintyg ifrån universitet förknippade med en annan etnisk tillhörighet. Dessa frågor går rakt in i hjärtat av en konflikt. Att ge ett jämbördigt erkännande åt alla kulturer, religioner och språk betraktas ofta som att acceptera och därmed även ge andra grupper ett jämbördigt ägande av staten, vilket är en motsats till vad folkmajoriteter vanligtvis är beredda bevilja. Ett sådant erkännande bestämmer även vilken grupp som kommer att få en dominerande ställning, närmare bestämt vilka identiteter som kommer att få företräde framför andra. Detta är spörsmål som grupper ofta rivaliserar över och som regleras av språk- och utbildningsmässiga begränsningar. Den samlade följden blir att om den inomstatliga konflikten rör sig om kontroll och ägarskap av staten och en grupps överhöghet, kan det bli väldigt svårt att kompromissa över konfliktladdade frågor. Framsteg som kommer att åstadkommas blir då få och reversibla (Horowitz 2002: 22-3).

3 Makedonien – en fallstudie

En beskrivning av fallet Makedonien ges i detta kapitel där tyngdpunkten ligger på antagandet om att landet är ett delat samhälle med ett nytt konstitutionellt system. Inledningsvis ges en kort beskrivning av landets nuvarande politiska tillstånd. Sedan följer en redogörelse av de politiska efterverkningarna med avseende på ändringen av konstitutionen. Jag vill understryka att detta kapitel inte gör anspråk på att klarlägga samtliga relevanta omständigheter i detalj, utan endast omständigheter som har en koppling till fragmenteringen av samhället och till landets nya politiska styrningsform.

3.1 Makedonien – ett etniskt delat samhälle

Makedonien finns i sydvästra Balkan. Landet har ca två miljoner innevånare och är ett multietniskt land. Befolkningsstrukturen utgörs av 64,2 % makedonier; 25,2 % albaner; 3,9 % turkar; 2,7 % romer; 1,8 % serber och 2,2 % är övriga grupper⁴ (se bilaga). Religionsuppdelningen är som sådan att 32,4 % är kristna ortodoxer; andra kristna grupper utgör 0,2 %; muslimerna är 16,9 %; och övriga 50,5 % är ospecificerade (<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos>, 2005).

En av de mest utmärkande egenskaperna som har influerat landets utveckling de senaste 15 åren är att detta land rangordnas för att vara ett delat samhälle i vilken den politiska delningen strikt följer etniska skiljelinjer. Således förser denna delning under samma förutsättning formering av andra segment i samhället. I och med det har massmedia, de icke-statliga organisationerna, organisationer inom utbildnings- och kulturområdet, medborgarföreningar etc. erhållit prefix i enlighet med de två största etniska segmenten i landet. Detta ger en anvisning om att det finns en djupgående delning som kan bli en medverkande kraft till uppkomsten av en ny väpnad konflikt (Hristova, 2005).

Den politiska mobiliseringen sker utifrån hur de etniska grupperna uppfattar varandra. Denna perception utmärks av att varje grupp antar att det finns en potentiell fara med den motsatta gruppen eller bedöms utifrån vilken position en grupp har i samhället. En sådan politisk mobilisering har visat sig vara en stark och oersättlig impuls på den politiska arenan som formar dels de politiska eliternas synsätt och åsikter och dels deras ageranden⁵. Som exempel kan de

⁴ bosnier, valakier.

⁵ Ett tydligt exempel är syftet med folkräkningen, vanligtvis fyller denna process en viktig funktion för ett lands framtida utveckling. I Makedonien har den endast en användbar funktion nämligen en etnisk. År 1994 hölls en folkräkning som övervakades av det internationella samfundet och överraskades av att de försiggick en stark politisering av folkräkningen. Även den senaste folkräkningen år 2004 ledde till starka reaktioner och splittringar i populationen pga. resultatet över antalet albaner i den etniska strukturen då den fanns vara 26.7%, vilket var 3% mer än den föregående räkningen.

politiska valen nämnas, även opinionsundersökningar, den politiska elitens sätt att hänvisa till politiska frågor och hur massmedian väljer att uttala sig om respektive segment. I många fall favoriseras och förs fram två sanningar i Makedonien som skiljer sig helt från varandra. Trots det fortsätter varje sanning att existera i sin respektive omgivning och förstärker klyvningen i samhället (*ibid.*).

3.1.1 Klyvningens historiska bakgrund

Det territorium på Västra Balkan som idag utgör Makedonien i likhet med Albanien tillhörde det Osmanska imperiet så sent som i början av 1900-talet. Det nuvarande territoriet Makedonien införlivades i Serbien år 1913 efter en rad krig och sedermera kom det med formeringen av Titos Jugoslavien år 1945 att utgöra en delrepublik i federationen (Hupchick 2004: 297-304).

Grundandet av nationalstater med det internationella systemet vid Versailles år 1918 misslyckades med att dra gränser på Balkan längs de existerande etniska skiljelinjerna. Därmed hamnade stora territoriella och angränsande etniska diasporan utanför de nya nationalstaternas gränser, dessa övergick sedermera till att bli konfliktladdade frågor⁶. Trots det klarade den etniskt inriktade nationalismen genom åren att påverka de regionbundna gruppernas politiska aktiviteter (Mincheva, 2004).

Mellan år 1990 och 1994 blev de etniska identiteterna en stark grund till inomstatliga mobiliseringar genom hela Balkan. Orsaken var Jugoslaviens disintegrering och följden av de våldsamma etniska kriserna i Bosnien och Kroatien. För den albanska diasporan var främst Kosovofrågan den mest konfliktladdade. Kosovo utnämnde sig självt som självständigt i slutet på år 1991 och etablerade år 1993 en parallell skuggeekonomi, sociala och politiska institutioner. Provinsen förblev därmed en plats som skulle generera och sprida etnisk spänning. Under samma tid blev den etniska identiteten på liknande sätt en grund till mobilisering och handlande i Makedonien⁷ (Fackler 1997: 74)

Varje etniskt segment har en kompakt karaktär i Makedonien, framförallt gäller det den albanska gruppen. Denna grupp ansåg sig vara exkluderad från auktoriteten och möjligheten till att kunna påverka distributionen av viktiga materiella och immateriella resurser. Den albanska politiska eliten påverkade starkt denna situation genom att framhäva att det fanns en frustration i det albanska segmentet som hade sin grund i albanernas självsyn över att vara en

⁶ Grundandet av Albanien år 1912 lämnade ett stort albanskt befolkat territorium utanför statsgränserna. År 1913 blev Kosovo och andra mindre albanskt befolkade områden såsom nordvästra Makedonien, Montenegro inkorporerade i Serbien. I likhet hamnade makedonskt befolkade områden utanför statsgränserna, där stora grupper hamnade i sydöstra Albanien, västra Bulgarien, och Norra Grekland.

⁷ År 1991 bojkottade det albanska partiet PDP två speciella parlamentets sammanträden, för auktorisationen av den nya konstitutionen och utropandet av självständigheten, samt år 1993 för godkännandet av det tillfälliga namnet FYROM som tilldelades av FN. Detta var en protest riktad mot tillkännagivandet av Makedonien som en nationalstat för det makedonska folket, och fram till år 2001 erkände aldrig de etniska albanerna suveräniteten av sin värd stat. År 1991 anordnades en egen folkomröstning för grundandet av en separat republik vid namnet Illirida. Folkomröstningen kom som ett svar på de makedonska myndigheternas motvilja över att ge den albanska minoriteten ett likvärdigt erkännande (Fackler 1997: 74).

permanent politisk minoritet. Därmed anklagades den makedonska sidan för att inte visa tillräcklig förståelse för den motsatta sidans krav, som generellt benämndes för de albanska särintressena⁸.

Som ett resultat av dessa omständigheter var den politiska spänningen mellan de två segmenten ständigt närvarande där intensiteten förändrades i takt med konkreta händelser i landet och grannländerna, framförallt i Kosovo. Likväl var de mellanetniska relationerna framgångsrikt hanterade vilket ledde till att det internationella samfundet ansåg Makedonien för att vara ett gott exempel över ett välfungerande multietniskt land i transition (EC, 1999). Emellertid kom en väpnad konflikt år 2001 mellan regeringsstyrkorna och UCK gerillan från Kosovo som fick stöd av ett stort antal etniska albaner i de nordvästra provinserna i Makedonien. Denna incident kom att ifrågasätta auktoriteten och systemets legitimitet samtidigt som den politiska stabiliteten försvagades⁹ (Pearson, 2002; Freedom House, 2002).

3.2 Tidiga försök till att lösa problem

I Makedonien försökte man tidigt lösa exkluderingen av albanerna som förorsakade legitimitetsproblem. Så tidigt som år 1991 gjordes det försök till att lösa detta problem på tre nivåer, och kom senare att utvecklas vidare med fredsavtalet.

Den första nivån karaktäriseras av att institutionella lösningar infördes, det betyder att konstitutionella och legala lösningar sattes i bruk med en inriktning på att ge minoriteterna större rättigheter. Den andra nivån bidrog till att power-sharing element infördes i form av breda samlingsregeringar med obligatorisk deltagande av ett albanskt parti, trots att det dåvarande demokratiska systemet var av typen westminster/majoritetsdemokrati. Även andra ansatser utfördes inom den statliga administrationen för att ge de etniska albanerna en större representation. På elitnivå åstadkoms överenskommelser i beslutsfattandet mellan de olika etniska segmenten när det gällde särskilda politiska frågor. Inom utbildningsområdet beviljades positiv diskriminering för de etniska albanerna vid antagningen till de statliga universiteten etc. Den sista nivån utmärktes av ett stort antal institutionella och icke-institutionella lösningar som genomfördes för att förbättra de etniska albanernas position i samhället i helhet (EC, 1999).

⁸ En ny period tog vid för den albanska politiken år 1994 och nya mål presenterades från samtliga albanska partier som inkluderade en proportionell representation av de etniska albanerna inom de statliga institutionerna; en ändring av konstitutionen med hänsyn till specificerandet av albanernas status; startandet av ett albanskt universitet samt erbjuda minoriteterna i landet media och högre utbildning på de etniska segmentens språk och en mer lokal autonomi (BBC, 17 augusti, 1994; Reuters, 13 oktober, 1994)

⁹ Händelserna kring 2001 har förblivit kontroversiella för många i Makedonien och orsakerna till krigsutbrottet har många olika dimensioner förutom den etniska (Hristova, 2005). Ali Ahmeti viceordföranden i DUI, det albanska partiet som bildades ur UCK gerillans upplösning, medgav i en intervju för A1 TV att den makedonska eliten var på gång att fullfölja de flesta av albanernas krav, men utan krigsutbrottet skulle denna process ha tagit längre tid. Samma slutsats gjordes av Brenda Pearson i hennes rapport, närmare bestämt, albanerna skulle ha fått igenom sina privilegier utan den väpnade revolten inom två år stället för sex månader.

År 2001 blev det dock klart att denna ansträngning inte bidrog till en tillräcklig lösning till legitimitetsproblemet. Det fanns två skilda uppfattningar i fråga om vilket tillvägagångssätt som var mest lämpligt. Den makedonska sidan var inriktad på att expandera rättigheterna för minoriteterna inom ett system med en bas i civilrättsliga grundprinciper och en majoritetsdemokrati. Medan den albanska sidans krav var fokuserade på att skapa en binationell stat (Hristova, 2005).

3.3 Den politiska transitionen

Förutom den etniska fragmenteringen som Makedonien måste hantera finns det sedan år 1991 även problem med den demokratiska konsolideringen på grund av dess dåligt inrättade institutioner.

I Makedonien har arbetslösheten ökat till nuvarande 45 % och är den största i Europa. Samtidigt är de utländska investeringarna marginella då landet generellt anses vara politiskt instabilt, därmed är även den årliga ekonomiska tillväxten måttlig. På motsvarande sätt har även fattigdomen ökat, mer än 56,8 % av befolkningen lever under fattigdomsgränsen (Skopje Economic Institute, 2003). Inom rättsväsendet är effektiviteten bristfällig, där praktiserandet av mänskliga rättigheter är undermåligt. För övrigt har korruptionen blivit utbredd inom samtliga samhällsskick. Det nuvarande offentliga systemets institutioner erbjuder väldigt lite för att motsvara medborgarnas förväntningar och krav, i synnerhet inom den statliga vården. Detta har lett till en förstärkning av politiseringen och de negativa reaktionerna bland samtliga segment (Dauti-Jovanoski, 2003: 17-19; Maleska, 2005).

Vad gäller eliternas handlingssätt har den sedan inledningen av den politiska transitionen år 1991 varit mer eller mindre konstant och utmärks i hög grad av partistyre. Den vitt utbredda ”partiseringen” inom samtliga statliga institutioner inklusive rätts- och polisväsendet har visat sig vara grundorsaken till korruptionen och institutionernas minskade effektivitet. Korruptionsskandaler med involverade politiker leder mycket sällan till några åtal, vinsten från försäljningar av statlig egendom eller privatiseringar hamnar ofta i privata händer och fördöjs senare legalt av toppolitiker med ett självgagnat beteende. Samtidigt sker en selektiv tillämpning av medborgarrättigheter. Denna problemsamling gör tydlig vilken klar brist det finns i den makedonska statens kapacitet att handskas med grundläggande problem, i och med det anses Makedonien för att vara en svag stat (Krastev, 2002: 47-50).

I Makedonien rankas de politiska institutionerna och eliterna av allmänheten lågt, den generella åsikten bland samtliga segment är att institutionerna och eliterna inte anses kapabla i att se till medborgarnas grundläggande behov och misstänks för att vara involverade i korruptionsskandaler, nepotism, egennyttigt handlande och en selektiv implementering av lagar¹⁰ (*ibid.*: 40).

¹⁰ Förtroendet för de demokratiska institutionerna i Makedonien är relativt lågt. Förtroendet för parlamentet uppgår till 6,9 %. En generell fientlighet mot partipolitiken har växt fram, vilket

Intensiteten av samtliga tillstånd och kontinuiteten av dem ger en anvisning om hur undermåligt systemet är. Institutionernas brister och oförmåga med att inrätta förhållande för ett välfungerande rättsväsende har inverkat i sista ledet på auktoriteten, legitimiteten och trovärdigheten för eliterna (Hristova, 2005).

3.3.1 Fredsavtalet

Den otillräckliga legitimitet som det makedonska systemet hade bland det albanska segmentet antas har funnit sin lösning i fredsavtalet från år 2001. Syftet med avtalet är att frambringa fred och förse systemet med politiska mekanismer för att generera politisk stabilitet under en längre sikt. För tillfället har realiseringen av fredsavtalet nåt en progressiv fas. Över 70 lagar relaterade till fredsavtalet har implementerats eller ändrats, dessa har även satt i drift power-sharing mekanismerna (Maleska, 2005; Hristova, 2005).

Vad man kan fastställa är att grundläggande principer, institutioner och policyn har införts i enlighet med consociational democracy theory. Partisystemet är exempelvis idag multipartiorienterat och multidimensionellt analogt med de olika etniska segmenten¹¹. Valsystemet har också undergått förändringar för att hindra en underrepresentation av de mindre segmenten, från att ha varit en majoritetsdemokrati och en mellanform¹² till en ren proportionell representation¹³. Sedan år 2001 finns det även en betydelsefull rätt till veto i det makedonska parlamentet och i kommunernas råd. Auktoriteten är också spridd och för närvarande är decentraliseringen på gång som förser det albanska segmentet med större inflyttande på en lokalnivå¹⁴. Principer om förtur och kvotering har genomförts för att ge de olika segmenten en rättvis representation inom den statliga administrationen, militären, poliskåren, rättsväsendet etc. (Maleska, 2005).

Albanska universitet har introducerats samt kvotering till högre studier för minoriteterna på de makedonska universiteten. Där finns även men inte tillräcklig effektiv, en nationellpolicy för utveckling av underutvecklade kommuner som har en minoritetskoncentrering i förhållande till den samlade folkmängden (*ibid.*).

Reformerna innebär även att majoriteten makedonier blir den part som får göra uppoffringar i fråga om privilegier och detta måste ske i en svår ekonomisk tid. Samtidigt som den albanska politiska eliten kräver att reformerna måste fortgå utan dröjsmål (*ibid.*).

innebär att förtroendet är lågt för politikerna. I en annan opinionsundersökning ansåg 62 % av befolkningen att Makedonien går mot en fel riktning och endast 12 % hade en motsatt åsikt (Krastev 2002: 40)

¹¹ de makedonska, albanska, turkiska, romska, serbiska, bosniska, valakiska.

¹² majoritets-proportionell

¹³ Med undantag för kommunernas borgmästare som väljs utifrån grundregeln för majoritetssystemet.

¹⁴ realiseringen av decentraliserings reformerna ledde till ett stort missnöje i det makedonska segmentet år 2004 med våldsamma kravaller och en folkomröstning som misslyckades.

3.3.2 Det internationella samfundets inflytande

Det internationella samfundet¹⁵ hade en avgörande roll i mäklandet av fred under de etniska oroligheterna år 2001 i Makedonien, genom påtryckningar på den makedonska regeringen fick man tillstånd ett undertecknande av fredsavtalet. Det internationella samfundet, i synnerhet EU och Nato har fortsatt att ha ett stort inflytande på den politiska eliten i Makedonien och på landets ekonomiska och politiska utveckling. För närvarande är EU: s förhållningssätt till Makedonien baserat utifrån ett integrationssynsätt med mål om att skapa en ny EU-medlemsstat. Centralt med detta initiativ är att det sker en institutionalisering i Makedonien men även en stärkning av de befintliga demokratiska institutionerna, i likhet med att det förekommer en implementering av EU: s grundläggande handlingsprogram. EU: s inflytande utmärks av att Makedoniens nuvarande politiska utveckling präglas av de normer och riktlinjer som lagts fram. Det bakomliggande antagandet från EU: s sida är genom att ställa fram ett eventuellt EU-medlemskap som mål och ideal för samtliga balkanska länder antar man att hela Balkan kommer att stabiliseras, då samtliga länder förmodas sträva att utvecklas efter EU: s utvidgningsplan. (Joseph, 2005)

3.4 Den regionala instabilitetens inverkan

För att få en djupare förståelse över vilka krafter som utgör potentiella oroselement allt sedan år 1991 för utvecklingen av en långvarig stabilitet, är det viktigt att klarlägga den angränsande regionala instabiliteten, i detta fall tilldelas stor betydelse Kosovos olösta status.

I början av 1990-talet genomgick de jugoslaviska albanerna en inomsegmental konsolideringsprocess. Orsaken till denna grupps transnationella mobilisering var dels frändskap och dels rationella motiv. Genom målsättning om utbrytning och autonomi samt användning av tillgängliga möjligheter inom den inhemska och internationella politiken genomfördes en mobilisering. Efter Kosovos självutnämnda självständighet år 1991 blev den albanska elitens nästa steg att internationalisera Kosovofrågan. För detta syfte skapades ”Coordination Council of the Albanian parties in the former Yugoslavia”, ett råd med mål om att uppnå samstämmighet och förmedla en gemensam styrning för de största albanska partierna i Kosovo, Makedonien, Montenegro och Serbien. Rådet formulerade en gemensam politisk plattform som inkluderade i första hand stöd till Kosovos suveränitet. Även om andra prioritet formulerades som erkännandet av den albanska minoriteten i Makedonien och att de albanskt befolkade områdena i Serbien och Montenegro skulle tilldelas var sin autonomi, var ett lika viktigt mål grundandet av ett Storalbanien. Detta är en vision som framhövdes tydligt senast med UCK gerillans upplösning i Makedonien år 2001, vilken omformades till ”den albanska nationella armén” (ANA). ANA: s ambition är att integrera västra Makedonien, Kosovo, delar av Montenegro, de södra delarna av Serbien och de nordvästra delarna av Grekland i en ny stat (RFE/RL, 2001).

¹⁵ EU, Nato och USA.

Kosovos obestämda status i likhet med den albanska diasporans ambitioner efter ett enande av de albanskt befolkade områdena fortsätter att inneha en viktig roll i vilken riktning hela sydvästra Balkan kommer att utvecklas och utgör ett stort orosmoment för de angränsade länderna (Joseph, 2005).

3.4.1 Den organiserade brottsligheten

Nyligen har det blivit känt för det internationella samfundet hur djupa etniska segmenteringar i hela Balkan har övergått till att bli djupt samflätade med kriminalitet. Olika väpnade grupper, rester från kriget efter Jugoslaviens sönderfall och förlängningen av vapenembargot underlättade formeringen av gränslösa kriminella nätverk. Kanaler för smuggling av droger, människor, bilar, cigaretter etc. har blivit ett hot mot ett flertal länders säkerhet i södra Balkan. Albanien¹⁶ bedöms vara den största transportledningen genom vilka illegala droger når Västeuropa. Enligt internationella rapporter har det dokumenterats hur smugglingen fungerar som en affärsverksamhet led av olika regeringar. Kriminella ledare – oftast ledare för en lokal etniskmaffia – är bland de största politiska donatorerna i södra Balkan. Denna kombination av olika etniska segment och kriminalitet är ett kritiskt element för den fortsatta existensen av fientlighet och våldsanklagelserna mot vissa grupper. Robert Hislope hävdar att 2001 års väpnad konflikt i Makedonien kan direkt relateras till albanska kriminella grupper med mål om att avancera sina intressen. Hislope menar att kombinationen av den albanska maffian och den djupt genomkorrumpade makedonska staten är det största hindret för att Makedonien ska ha en möjlighet att uppnå stabilisering (Hislope, 2001).

¹⁶ och Marocko

4 Analys

I detta kapitel kommer fallet Makedonien att diskuteras mot bakgrund av den teoretiska avgränsningen. Följaktligen integreras empirin med teorin, analysen består även av generella antaganden för att konkretisera den etniska delningen i det makedonska samhället i relation till Lijpharts teori.

4.1 Den politiska eliten i Makedonien

Forskare och förespråkare av consociational democracy framhäver betydelsen av ett ledarskaps goda kvalitet, vilket innebär att det krävs samarbete mellan eliterna för att finna lösningar till hur man kan uppnå en harmonisering av oförenliga åsikter (Lijphart). Men ägnar mindre tid åt eliternas trovärdighet eller åt de demokratiska relationerna som åstadkommit mellan eliterna och de övriga medborgarna. Denna aspekt är av stor betydelse för fallet Makedonien därför att eliternas bristande legitimitet bland sina egna segment anses vara en av faktorerna som ledde till 2001 års väpnade konflikt och till ett stort missnöje i det makedonska segmentet år 2004 med initierandet av decentraliseringsreformerna.

Orsaken till eliternas samarbete enligt Lijphart är att politiska ledare på en individnivå är motiverade av att vilja hindra ett gemensamt sönderfall. Enligt kritiker är denna formulering inte sakenligt motiverad. För att förhindra en oåterkallelig desintegration krävs det ett politiskt handlande som är baserat utifrån ett mycket längre tidsperspektiv än vad de politiska ledarna är anlitade under. Kritiker menar att huvudintresset för politiska representanter på en individnivå och under den korta tiden som politiker är vid makten ofta är att komma till makten för sin egna personliga vinning.

Frågan är om beslutsfattandet i Makedonien idag mellan eliterna legitimerar denna beslutsprocess eller om de politiska eliterna endast kommer att vara fokuserade på att locka till sig röster under de politiska valen med syfte om att enbart komma till makten och strunta i ansvarstagandet inför sina väljare. I Makedonien finns det problem på detta plan och illustreras bäst i två fall som ägde rum dels år 2005 och dels år 2004.

Det första fallet är kopplat till omplaceringen av ministern för transport och kommunikation år 2005 som var en albansk representant av DUI eftersom det fanns bevis för att denne varit involverad i en omfattande korrupsionsskandal. Den anklagade reagerade med att understryka för premiärministern Vlado Bučkovski att han blivit tillsatt av DUI: s ordföranden, Ali Ahmeti och att det var endast inför ordföranden han var ansvarig samt kunde göra en omplacering av honom. Bland det albanska segmentet sågs anklagelsen som en fientlig stöt mot albanerna i helhet. Vad den albanska reaktionen åskådliggör är att makten är koncentrerad hos DUI: s ordföranden och därmed avlegitimerar premiärministern, regeringen och

institutionerna. Men visar även att med omplaceringen av den albanska ministern anklagades den makedonska sidan för obstruktion av samlingsregeringen samtidigt som korruptionsskandalerna avpolitiserades. Därmed flyttades fokus från eliternas korruptionsproblem till att omvandla händelsen till en effektiv propagandamatrix (Hristova, 2005).

Denna händelse åskådliggör en allvarlig konsekvens med power-sharing närmare bestämt att en sådan demokrati kan förstärka istället för att dämpa inomsamhälliga spänningar. Risken med power-sharing är att friktionen ökar i ett pluralt samhälle som Makedonien, då åtskilliga socioekonomiska problem blir ignorerade enbart för att undvika mellanetniska konflikter. Avpolitiseringsen av seriösa problem gör den beslutsfattandeapparaten immobile, något som visat sig vara fallet för Makedonien. När seriösa policyrelaterade problem blir ignorerade och därmed inte lösta av ett lands byråkratiska maskineri ökar frustrationen bland medborgare som begär förändringar eller reformer, vilket i sin tur kan leda till protester och i vissa fall till våld igen. Till följd därav har power-sharing modellen i sig inneboende självmotverkande egenskaper.

Det andra fallet är kopplat till det makedonska segmentets resning över reformerna med decentraliseringen år 2004¹⁷. Där detta segment lyckades genomföra en folkomröstning men blev en bakstöt. Den makedonska sidan ansåg sig vara förlorarna med dessa reformer. Missnöjet bland makedonierna var till stor del orsakat av hur hela den politiska processen hade presenterats av eliten. Den makedonska politiska eliten åstadkom väldigt lite i att lugna allmänheten, eller lägga fram argument för undertecknandet av fredsavtalet som förde med sig reformerna och förklara kriterierna under vilken basis decentraliseringen skulle genomföras. Samtidigt utträttades väldigt lite i att överbrygga den makedonsk centrerade logiken med rädslorna över reformerna (UNDP, 2004). Den makedonska elitens retorik och frånvaro av faktiska argument var främst fokuserad på eftergifterna som skulle göras till albanerna på bekostnad av den makedonska sidan. Till följd därav övertygades det makedonska segmentet för att vara de stora förlorarna efter år 2001.

Implementeringen av decentraliseringsreformerna, det vill säga införandet av en kulturellautonomi åskådliggör vilka andra problem som power-sharing modellen medför. Kulturella frågor såsom bestämmandet av ett officiellt språk och religion är vanligtvis konfliktalstrande vilket har visat sig vara fallet i Makedonien. Detta gäller även utbildningsfrågor som att ge ett officiellt erkännande av olika utbildningsintyg ifrån universitet förknippade med en annan etnisk tillhörighet. Dessa frågor går rakt in i hjärtat av en konflikt. Att ge ett jämbördigt erkännande åt alla kulturer, religioner och språk betraktas ofta som att acceptera och därmed även ge andra grupper ett jämbördigt ägande av staten, vilket är en motsats till vad folkmajoriteter vanligtvis är bereda bevilja. Ett sådant erkännande bestämmer även vilken grupp som kommer att få en dominerande ställning. Detta är spörsmål som grupper ofta rivaliserar över. Den samlade följden blir att om den inomstatliga konflikten rör sig om kontroll och ägarskap av

¹⁷ Enligt vilken det albanska segmentet kommer att styra över makedonsk dominerande städer Struga och Kichevo.

staten och en grupps överhöghet, kan det bli väldigt svårt att göra kompromisser över konfliktladdade frågor. Framsteg som åstadkommit blir då få och reversibla.

Lägger man till det faktum att det nuvarande offentliga systemet i Makedonien med dess institutioner i det förgångna erbjudit väldigt lite för att motsvara medborgarnas förväntningar och krav blir följden en förstärkning av politiseringen och reaktionerna bland samtliga segment. Den rådande åsikten bland forskare för konstitutionsutformning är att ett system ska ha om inte annat en måttlig förmåga till att möta kraven som presenteras för det (Lijphart), för att kunna framgångsrikt implementera power-sharing modellen. Sättet som den politiska eliten praktiserar auktoritet i Makedonien är inte överensstämmande med teorins grundprinciper eller fredsavtalet. Sedan inledningen av den politiska transitionen år 1991 har eliternas handlingssätt varit mer eller mindre konstant och utmärks av partistyre. Den vitt utbredda partiseringen inom de statliga institutionerna inklusive rätts- och polisväsendet är grundorsaken till korruptionen och institutionernas minskade effektivitet. Risken med de teoretiska anordningarna är att de kan skapa mer fördelaktiga förhållande för endast eliterna, som i sin tur kan se till att de blir skyddad från att ställas till svars för sitt korrupta handlande¹⁸, vilket har visat sig vara fallet i Makedonien.

4.2 The consociational instruments.

Trots alla problem är det nya politiska systemet ändå ett steg framåt för stabiliseringen av landet. Deltagandet av politiska eliter i den nuvarande samlingsregeringen, det socialdemokratiska partiet SDSM och det albanska partiet DUI har visat att de arbetar för integrering av Makedonien. Nästan samtliga punkter definierade i fredsavtalet har ganska framgångsrikt implementerats.

En ny territoriell delning har genomförts i landet där albanerna har fått ett större inflyttande på kommunnivå. Lagen om decentralisering antas längre fram stärka ytterligare det albanska segmentets roll i samhället.

Antalet albaner, turkar och romer har utökats med principen om förtur och kvotering i armén, polisväsendet och administrationen, en åtgärd som man antar under en längre sikt kommer att stärka dessa segments lojalitet till staten. Problem som uppstått med tillämpningen av proportionalitetsprincipen inom den statliga sektorn är att denna har gått emot tillsättning av tjänster utifrån meriter, samtidigt som lämplig arbetskraft saknats för de olika tjänsterna från de olika minoriteterna.

Albanska universitet har introducerats därtill även kvotering till högre studier på de makedonska universiteten för minoriteterna. Där finns även men inte tillräcklig effektiv en nationell policy för utveckling av underutvecklade kommuner som har en minoritetskoncentrering i förhållande till den samlade folkmängden.

¹⁸ Vissa forskare anser att den politiska eliten i Makedonien stöds av det internationella samfundet, dvs. är mer toleranta för deras inkonsekventa handlande då de är avhängiga på de makedonska eliterna för implementeringen av fredsavtalet.

Det finns dock en baksida till reformerna, nämligen för majoriteten makedonier som blir den part som får göra uppoffringar i fråga om privilegier och detta måste ske i en svår ekonomisk tid. För att någon ska vinna måste någon förlora och detta kan bli ett potentiellt hot för implementeringen av fredsavtalet. Samtidigt som den albanska politiska elitens absoluta krav är att förändringarna måste ske omedelbart.

4.3 Ett etniskt delat samhälle

Power-sharing modellen som framkom med krisen år 2001 erkänner faktiskt en delning av samhället längs de existerande etniska gränslinjerna. Samtidigt finns det med denna modell möjligheter att överbrygga den etniska delningen. De teoretiska grundprinciperna har därmed lösningar som kan användas för båda syften, det vill säga integrering av landet såväl som disintegrering om modellen missbrukas. Huruvida modellen blir framgångsrik beror i hög grad på medborgarnas återhållsamma inställning och de politiska åtagandena gentemot demokratiska normer och mänskliga rättigheter istället för nationella angelägenheter. Som exempel finns rätten till veto vilken är antagen i konstitutionen¹⁹ för frågor som berör de etniska minoriteternas utveckling av dess nationella kulturer och identiteter, men även territoriella frågor. Detta är en rättighet som kan missbrukas och därmed orsaka blockader i beslutsfattandet. I och med det kan kriser skapas på en nationell- och kommunnivå.

Faran med rätten till veto är att denna rättighet kan missbrukas av minoriteten om den används alltför ofta som ett instrument för att uppnå specifika nationalistiska mål. Inom denna kontext är Kosovofrågan väldigt viktig. Om Kosovo skulle bli självständigt är risken stor att den albanska nationalismen utlöses i Makedonien (Joseph, 2005). Detta skulle kunna leda till att den albanska eliten vill gå längre med decentraliseringen och ställa nya krav om en federalisering av Makedonien utan att ta hänsyn till rädslorna bland det makedonska segmentet. I ett möjligt scenario med ogynnsamma förhållanden kan detta generera spänning, till och med leda till en ny väpnad konflikt. Därmed har det internationella samfundet en fortsatt viktig roll i stabiliseringen av landet under förutsättning att man väljer att garantera Makedoniens enhetliga karaktär och hålla den etniska nationalismen inklusive politiska konflikter under kontroll.

Å andra sidan kan majoriteten öppet eller tyst ignorera minoriteternas behov och därmed hindra hela integrationsprocessen i samhället. Detta med anledning av Makedoniens svåra ekonomiska problem där den sociala klyftan blir ständigt större mellan den lilla förmögna eliten och det stora antalet fattiga. Inom detta sammanhang kan den stegrande massarbetslösheten bli ett stort hinder för utvecklingen. Vid svåra tider är det lätt att lägga skulden på minoriteten och därmed omvandla en social konflikt till att bli en etnisk. Detta har visat sig vara en realitet för att förtroendet mellan de etniska segmenten efter år 2001 har blivit

¹⁹ Denna rättighet gäller nu för segmenten som är minoritet.

eroderat. Många från de båda segmenten känner sig fortfarande missbrukade, manipulerade och förödmjukade (Maleska, 2005).

4.4 EU: s roll

Det internationella samfundet har utan tvekan den mest avgörande rollen för den fortsatta stabiliseringen av landet framförallt sedan den väpnade konflikten i form av dess närvaro, påtryckningar och stöd till Makedonien. Nästan samtliga balkanska stater har historiskt slutit avtal om fred men nästan alla har brutits och det har alltid funnits en extern kraft som har kunnat tvinga dessa stater till att respektera deras gemensamma avtal. Därmed har Natos interventioner på Balkan såväl som EU: s finansiella stöd till dessa länder skapat förhållande för inomstatlig fred, stabilitet och utveckling av goda granskapliga relationer (*ibid.*). Det internationella samfundets engagemang kommer att fortsätta under en längre sikt att vara ett tungt stödjande element för de teoretiska arrangemangen som implementerades i Makedonien.

Det finns dock en baksida till det externa engagemanget för enskilda länder inte minst för Makedonien. Bland annat ser EU ofta misstänksamt på den inomstatliga politiken, samtidigt som den inomstatliga lagstiftningen förlorar sin betydelse för att vara en kanal till att lösa konflikter. Istället reduceras den till ett organ för stadgande och framtvingande av EU: s kompatibla normer. Men framförallt ser EU på konsensusbyggande mer som ett resultat av externa påtvingade villkor än av en inhemska dialog mellan olika intressen inom ett land (Krašev, 2002: 44-45). Sättet som det internationella samfundet påtvingade konstitutionella förändringar år 2001 i Makedonien uppvisar väldigt tydligt detta. Å ena sidan var reformerna nödvändiga, å andra sidan framträdde dessa förändringar som en extern befallning som gav näring åt den allmänna misstron bland de makedonska institutionerna och eliten.

5 Diskussion

Makedonien hör utan tvekan till kategorin delade samhällen. Att en djup delning av ett samhälle utgör ett problem för ett lands demokrati, därmed även att problemen är större för länder som ännu inte övergått till ett demokratiskt system eller är fullt ut demokratiska klargörs i fallet Makedonien.

Undertecknandet av fredsavtalet år 2001 har i stort sätt förändrat Makedoniens konstitution. Den gamla demokratiska styrningsformen var av typen majoritetsdemokrati och tillkom med konstitutionen från år 1991. Denna konstitution gynnade majoriteten makedonier och har sedan år 2001 övergivits som en följd av chocken efter den väpnade konflikten och påtryckningar från det internationella samfundet. Som ett resultat har en ny modell utformats och har sin bas i Lijpharts teori om consociationalism. Meningen med ett sådant system är att skapa en mellanetnisk fred, större säkerhet och stabilitet i landet.

Power-sharing modellen som framkom med krisen år 2001 erkänner faktiskt även en delning av samhället längs de existerande etniska gränslinjerna. Samtidigt finns det med denna modell möjligheter att överbrygga den etniska delningen. De teoretiska grundprinciperna har därmed lösningar som kan användas för båda syften, det vill säga integrering av landet såväl som disintegrering om modellen missbrukas. Huruvida modellen blir framgångsrik beror i hög grad på medborgarnas återhållsamma inställning och de politiska åtagandena gentemot demokratiska normer och mänskliga rättigheter istället för nationella angelägenheter. Som exempel finns rätten till veto vilken är antagen i konstitutionen²⁰ för frågor som berör de etniska minoriteternas utveckling av dess nationella kulturer och identiteter, men även territoriella frågor. Detta är en rättighet som kan missbrukas och därmed orsaka blockader i beslutsfattandet. I och med det kan kriser skapas på en nationell- och kommunnivå.

Spörsmålet om de teoretiska grundprinciperna har genererat större säkerhet och stabilitet i landet blir svaret trots alla omständigheter ja. Sedan år 2001 har det inte uppkommit en enda storskalig konflikt. Även den makedonska folkomröstningen mot decentraliseringsreformerna misslyckades. En majoritet av befolkningen ser ut att ha accepterat den känsliga frågan om nya kommungränser. Trots alla problem är det nya politiska systemet ändå ett steg framåt för stabiliseringen av landet. Deltagandet av politiska eliter i den nuvarande samlingsregeringen, det socialdemokratiska partiet SDSM och det albanska partiet DUI har visat att de arbetar för integrering av Makedonien. Nästan samtliga

²⁰ Denna rättighet gäller nu för segmenten som är minoritet.

punkter definierade i fredsavtalet har ganska framgångsrikt implementerats. Det finns dock en baksida till reformerna, nämligen för majoriteten makedonier som blir den part som får göra uppoffringar i fråga om privilegier och detta måste ske i en svår ekonomisk tid. För att någon ska vinna måste någon förlora och detta kan bli ett potentiellt hot för implementeringen av fredsavtalet. Samtidigt som den albanska politiska elitens absoluta krav är att förändringarna måste ske omedelbart

I denna uppsats har jag dels valt att belysa problemen som försvårar en framgångsrik tillämpning av den consociational democracy model och dels modellens stödjande faktorer. Uppmärksamheten riktas på de consociationella grundprinciperna för att få en framgångsrik demokrati i delade samhällen och som har en förbindelse till Makedoniens nya konstitutionella styrningsform. Denna teoris grundprinciper har idag en viktig roll i stabiliseringen av Makedonien under förutsättning att gynnsamma förhållanden möjliggörs som kan generera de positiva egenskaperna från teorin.

Bland forskare för konstitutionsutformning är man generellt överens om att ett system ska ha om inte annat en måttlig förmåga till att möta kraven som presenteras för det (Lijphart). Det går dock inte att bort se från de faktiska omständigheterna kring fallet Makedonien. Med de dåligt inrättade institutionerna och den etniska fragmenteringen, har den demokratiska konsolideringen kantats av problem sedan år 1991. De politiska partierna och eliterna saknar legitimitet, på samma gång har deras maktbefogenheter blivit större i en miljö av ineffektiva institutioner, svagt civilsamhälle och med en olämplig politisk kultur. Därutöver är skyddet för medborgarnas rättigheter undermåligt.

Forskare och förespråkare av consociational democracy framhäver betydelsen av ett ledarskaps goda kvalité, vilket innebär att det krävs samarbete mellan eliterna för att finna lösningar till hur man kan uppnå en harmonisering av oförenliga åsikter (Lijphart). Men ägnar mindre tid åt eliternas trovärdighet eller åt de demokratiska relationerna som åstadkommit mellan eliterna och de övriga medborgarna. Denna aspekt är av stor betydelse för fallet Makedonien därför att eliternas bristande legitimitet bland sina egna segment anses vara en av faktorerna som ledde till 2001 års väpnade konflikt och till ett stort missnöje i det makedonska segmentet år 2004 med initierandet av decentraliseringsreformerna. Frågan är om beslutsfattandet idag mellan eliterna legitimerar denna beslutsprocess eller om de politiska eliterna endast kommer att vara fokuserade på att locka till sig röster under de politiska valen med syfte om att enbart komma till makten och strunta i ansvarstagandet inför sina väljare.

I vilket fall som helst finns det nackdelar med att införa power-sharing inrättningar i delade länder som saknar tillräcklig förmåga till att möta sina medborgares grundläggande krav som i Makedoniens fall. Koncentreringen av politiska resurser hos endast den politiska eliten går emot grundläggande demokratiska normer, nämligen att uppnå politisk jämlikhet. Konsekvensen för ett system där eliterna har stora maktbefogenheter blir en oförmåga i att aktivera ansvarstagandet bland systemets institutioner. Makedonien anses för att vara en svag stat med de stora antalen korrupsionsskandaler som aldrig lagsöks, anstötliga privatiseringar där vinsten hamnar i privata händer och som sedan fördöljs legalt av toppolitiker med ett självgagnat beteende. De underminerande elementen som

har sin grund i olösta socioekonomiska problem gör det nödvändigt att utforma en lämplig social målsättning som inte förväntas ge resultat ifrån en demokrati utan blir en förutsättning för en demokratisk konsolidering och överlevnad (Offe). Detta är förenat med sociala framsteg och underhållet av rättsväsendet, något som saknas i Makedonien. Därför har det internationella samfundet ambitioner av att skapa en mer adekvat miljö för handel och utländska investeringar, vilket innebär i grunden krav om effektiva institutioner (Hristova, 2005).

Det internationella samfundet har utan tvekan den mest avgörande rollen för den fortsatta stabiliseringen av landet framförallt sedan den väpnade konflikten i form av dess närvaro, påtryckningar och stöd till Makedonien. Nästan samtliga balkanska stater har historiskt slutit avtal om fred men nästan alla har brutits och det har alltid funnits en extern kraft som har kunnat tvinga dessa stater till att respektera deras gemensamma avtal. Därmed har Natos interventioner på Balkan såväl som EU:s finansiella stöd till dessa länder skapat förhållande för inomstatlig fred, stabilitet och utveckling av goda granskapliga relationer (*ibid.*). Det internationella samfundets engagemang kommer att fortsätta under en längre sikt att vara ett tungt stödjande element för som implementerades i Makedonien.

Sammanfattningsvis visar uppsatsen att den nuvarande demokratiska konsolideringen i Makedonien grundas i stor utsträckning på dels den power-sharing präglade fredsavtalet och dels på en förbättring av landets institutioner. Två processer som är nära förenade med varandra. Därtill kan effekterna av consociational democracy utvinnas endast om de politiska grundprinciperna implementeras i en miljö där värderingar och principer för ett välfungerande politiskt samhälle respekteras. Saknas en sådan miljö som i Makedonien kommer makten att förbli koncentrerade hos den politiska eliten som kommer att fortsätta behandla staten ur ett självgagnande perspektiv där de immateriella och materiella resurserna utvinns. Under sådana förhållanden minskar systemets effektivitet och blir mindre användbart för att motsvara de grundläggande kraven och behoven från medborgarna. Detta utgör ett stort problem då de övriga medborgarna diskrimineras av eliten, vilket kan leda till missnöjen och längre fram till nya oroligheter bland samtliga segment.

Referenser

- Ackermann, Alice 2001. ”*On the Razor’s Edge: Is There Still a Place and Time for Long-term Conflict Prevention in Macedonia?*” (CSEES), University of London, 14-16 juni.
- Daalder, Hans 1974. ”The Consociational Democracy Theme,” *World Politics nr. 26*, sid 604–21.
- Daut Dauti – Borjan Jovanoski 2003. ”The Challenges of Macedonia’s New Beginning” i Borden, Anthony (ed), *Ohrid and Beyond: A cross-ethnic investigation into the Macedonian crisis*. Institute for War & Peace reporting, Lancaster House, 33 Islington High Street, London.
- EC, 1999, *Commission Communication to the Council and European Parliament on the Stabilization and Association process for countries of South-Eastern Europe*. COM (99) 235, Brussels, 99-05-26.
- Esiasson. Peter – Gilljam, Mikael, et al., 2004. *Metodpraktikan. Konsten att studera, samhälle, individ och marknad*. Stockholm. Nordstedts
- Fackler, Deon, 1997. *The Albanian Question in Macedonia and Its Implications for Balkan Stability*. Master of Arts Thesis. VA: Defence Technical Information Center.
- Freedom House, 2002. ”*Security challenges and development of Southern Balkans*”, USA, IRIS.
- Hislope, Robert, 2001. ”*The Calm before the Storm? The Influence of Cross-border Networks, Corruption, and Contraband on Macedonian Stability and Regional Security*,” Annual Meeting of the Political Science Association, San Francisco, California.
- Horowitz, Donald, 2002. ”Constitutional Design”, i Reynolds, Andrew (ed.), *The Architecture of Democracy. Constitutional Design, Conflict: Management, and Democracy*. Oxford. Oxford UP.
- Hristova, Lydia, 2005. ”*Democratic Consolidation of Divided Societies – The Macedonian Case*”, New Balkan Politics, Skopje, issue 9.
- Hudson, ”The Lebanese Crisis,” 114; N. Kliot, ”The Collapse of the Lebanese State,” *Middle Eastern Studies, nr. 23*, 1987, sid. 54–74
- Huntington Samuel P, 1981. ”*Reform and Stability in a Modernizing, Multi-Ethnic Society*,” *Politikon, vol. 8*, sid. 14.
- Hupchick, Dennis, P., 2002. *The Balkans: From Constantinople to Communism*. Palgrave Macmillan, New York.
- Joseph, E. P, 2005. ”*Back to the Balkans*”, *Foreign Affairs*, New York, jan/feb 2005, Vol. 84. Iss. 1: sid. 111.
- Krastev, Ivan, 2002. ”*The Balkans: Democracy without choices*”, *The Journal of Democracy*, vol. 13, No. 3.
- Lijphart Arend, 1971. ”*Cultural diversity and theories of political integration*”, *Canadian Journal of Political Science* 4, vol. 1, 6-17.

- Lijphart Arend, 1977. *Democracy in Plural Societies: a comparative exploration*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Lijphart Arend, 1981. *Consociational theory: problems and prospects*. *Comp. Polit.* 13: 355-59.
- Lijphart Arend, 1999. *Patterns of Democracy – Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, Yale University Press.
- Lijphart Arend, 2004. “*Constitutional Design for Divided Societies*”, *Journal of Democracy* Vol. 15, No. 2.
- Maleska, Mirjana, 2005. “*What kind of a political system did Macedonia get after the Ohrid Peace Agreement?*”, *New Balkan Politics*, issue 9, Skopje. ISSN 1409-8709.
- Mincheva, Lyubov G. 2005. “*Dissolving Boundaries between Domestic and Regional/ International Conflict: The Albanian Ethnoterritorial Separatist Movement and the Macedonian 2001 crisis*”, *New Balkan Politics*, issue 9, Skopje.
- Offe, Claus, 1996. *Modernity and the stat*. Polity Press
- Pearson, Brenda 2002. “Putting Peace into Practice”, www.usip.org/pubs/specialreports/sr96.html. 2005-11-01.
- UNDP, 2004. *National Report on Human Development*, Skopje, Macedonia.
- Spears, Ian S. 2003. *Africa: The Limits of Power-sharing*, *Journal of Democracy*, Vol. 13, No. 3.
- Tull, M. Denis – Mehler, Andreas 2005. “*The Hidden costs of power-sharing: reproducing insurgent violence in Africa*”. *African Affairs*, Oxford UP, 104/416, sid. 375-398
- Seaver, Brenda M. 2000. “*The Regional Sources of Power-Sharing Failure: The Case of Lebanon*”, *Political Science Quarterly*, Vol. 115, No. 2, sid. 247-271.
- Yin, Robert K. 1989. *Case study research: designs and method*. Beverly Hills. Sage.

Internet adress:

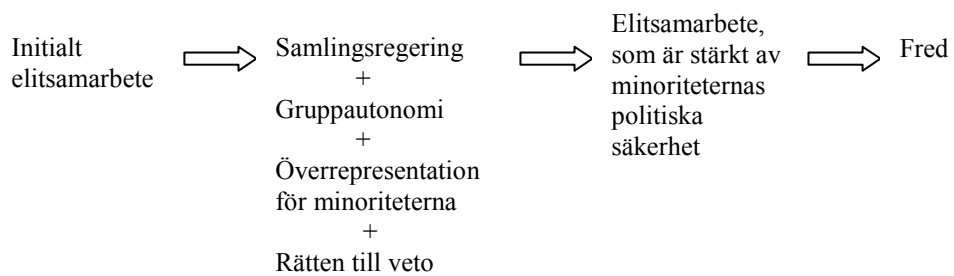
- <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos> , 2005-11-01
- <http://www.monde-diplomatique.fr/cartes/macedoinedpl1999>, 2006-01-07

Nyhetsartiklar:

- BBC, 17 augusti. 1994
- Reuters, 13 oktober, 1994
- RFE/RL vol. 2, # 44, november 1993

Bilaga A

Figur 1: en schematisk bild över Lijpharts teori

Figur 2: demografisk karta över Makedonien (<http://www.monde-diplomatique.fr/cartes/macedoinedp11999>).

